Облікова картка ДіР

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0226U002047

Державний реєстраційний номер: 0121U000026

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 05-02-2026

II. Етап виконання ДіР

Номер етапу: 1

Назва етапу: Українська мова як державна у взаємодії з іншими мовами України.

Початок етапу: 01.2021

Закінчення етапу: 12.2025

Вид звітного документа: Остаточний звіт

III. Відомості про виконавця ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Інститут української мови Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 21569266

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, м. Київ, 01001, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 380442785327, 380442782753, 380442791885

IV. Відомості про співвиконавців ДіР

V. Відомості про замовника ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Національна академія наук України

Код за ЄДРПОУ: 00019270

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 54, м. Київ, 01601, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Президія Національної академії наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 380442343243

VI. Джерела, напрями та обсяги фінансування ДіР

Підстава для проведення ДіР: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

Напрям фінансування: 2.1 - фундаментальні дослідження

Джерела фінансування

7713 - кошти держбюджету

Код програмної класифікації видатків і кредитування (КПКВК): 6541030

Фактичний обсяг фінансування (тис. грн.): 4954.193

VII. Відомості про ДіР

Назва роботи українською:

Українська мова як державна у взаємодії з іншими мовами України.

Назва роботи англійською:

Ukrainian language as the state language in interaction with other languages of Ukraine.

Реферат українською:

У межах планової теми виконавці визначили теоретичні засади дослідження динаміки мовної поведінки громадян і мовної ситуації в країні, дібрали методи дослідження, актуальні в нових умовах, простежили особливості міжкультурної комунікації воєнного часу, схарактеризували процеси мовної трансформації на прикладі публічних осіб і пересічних громадян, схарактеризували особливості мовної поведінки представників окремих соціальних груп, встановили напрям розвитку мовної ситуації убік посилення позицій української мови, визначили проблеми, які виникають на цьому шляху, та завдання суспільства щодо зміцнення згаданої тенденції. Аналіз політичного дискурсу дав змогу висвітлити його особливості в сучасних умовах, зокрема констатувати радикалізацію поглядів на мовне питання, зростання кількості контекстів, у яких поняття війни і мови тісно пов'язані. Висвітлення проблеми мовного активізму засвідчило, що засновниками проєктів є не органи державної влади чи наукові установи, а соціально активні українці, небайдужі до долі української мови. Значну увагу в дослідженні приділено мовленню молоді, у середовищі якої формується мовне майбутнє країни, зокрема простежено зміни мовних ідеологій етнічних українців та кримських татар в умовах сучасної соціально-політичної ситуації. Мовні зміни вивчено також в регіональному аспекті (Київська, Сумська, Тернопільська області) та в аспекті взаємодії українсько- та російськомовних спільнот у зв'язку з масовою міграцією, особливості мовної трансформації та адаптації українських воєнних мігрантів в інших країнах. Особливу увагу в дослідженні приділено сфері освіти, через яку можна впливати на мовну ситуацію загалом.

Реферат англійською:

Within the planned research theme, the researchers defined the theoretical foundations for studying the dynamics of citizens' language behavior and the language situation in the country, selected research methods relevant to the new conditions, traced the features of wartime intercultural communication, characterized language transformation processes through the examples of public figures and ordinary citizens, characterized the language behavior features of representatives of specific social groups, identified the direction of language situation development toward strengthening the position of the Ukrainian language, determined the problems arising along this path, and outlined society's tasks for reinforcing this trend. Analysis of political discourse allowed for highlighting its features under current conditions, particularly noting the radicalization of views on the language question and the growing number of contexts in which the concepts of war and language are closely linked. Coverage of the language activism issue demonstrated that project founders are not government bodies or research institutions, but socially active Ukrainians who care about the fate of the Ukrainian language. Significant attention in the study was devoted to youth speech, within whose environment the country's linguistic future is being formed, specifically tracing changes in the language ideologies of ethnic Ukrainians and Crimean Tatars under current socio-political conditions. Language changes were also studied in regional aspects (Kyiv, Sumy, and Ternopil oblasts) and in terms of interaction between Ukrainian- and Russian-speaking communities in connection with mass migration, as well as the features of language transformation and adaptation of Ukrainian wartime migrants in other countries. Special attention in the study was given to the education sphere, through which the overall language situation can be influenced.

Індекс УДК: 81'23, 81'27

Коди тематичних рубрик:16.21.21.21

Керівники роботи

Власне Прізвище Ім'я По-батькові: Соколова Світлана Олегівна

Науковий ступінь: д. філол. н.

Вчене звання: професор, пров.н.с.

Ідентифікатор ORCID ID:

Додаткова інформація:

VIII. Наукова (науково-технічна) продукція (НТП)

Назва НТП українською: Монографія «Українська мова як державна у взаємодії з іншими мовами України»

Назва НТП англійською: Monograph ‘Ukrainian as the State Language in Interaction with Other Languages of Ukraine’

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Інше (Рукопис монографії)

Галузь застосування: Мовознавство

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Проблема реального вдержавлення української мови та її взаємодії з іншими мовами, насамперед мовами національних меншин, а також впливу на неї глобалізаційних процесів, що спричинили проникнення великої кількості запозичень (передусім англіцизмів) вже була дуже актуальною на момент планування цієї теми. З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну мовна ситуація в країні почала стрімко змінюватися за рахунок покращення ставлення громадян до української мови і погіршення – до російської. Це було зафіксовано низкою соціологічних опитувань, здійснених різними інституціями, яким довелося дещо змінити методики і ареал опитувань порівняно з періодом до 2022 р. Попри наявність в опитуваннях запитань, пов’язаних з використанням мов і ставленням до них, вони не дають змоги повноцінно виявити механізми мовної трансформації суспільства і напрацювати методи впливу на них. Застосування методів дослідження, спрямованих на отримання максимуму інформації від самих носіїв мови – цільових опитувань і запису мовних біографій – дало змогу отримати цінний матеріал, який по суті є документальним свідченням подій, що відбуваються зараз, і може надалі бути використаний не лише мовознавцями, а й істориками і культурологами. Доповнення методів дискурсивним аналізом на матеріалі текстів медіа, зокрема й соцмереж, аналізом інших документів тощо дало змогу висвітлити динаміку мовних процесів на сучасному етапі.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інше (Вибір теми «Українська мова як державна у взаємодії з іншими мовами України» зумовлений потребою вивчення процесу адаптації представників неукраїнськомовних спільнот до розширення функцій державної мови та відповідних змін в їхній мовній свідомості.)

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Не впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обгрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Монографія «Типологія інтерферентних явищ у мовних практиках учителів та учнів»

Назва НТП англійською: Monograph 'Typology of Interference Phenomena in the Language Practices of Teachers and Students'

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Інше (Рукопис монографії)

Галузь застосування: Мовознавство

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Обрану для дослідження проблему в монографії розпрацьовано в соціолінгвістичному аспекті, за якого прояви інтерференції в українській мові під впливом російської визначено як одну з характеристик мовного середовища в українських школах, тобто потрактовано як один з якісних параметрів мовної ситуації у сфері шкільної освіти. Основним методом дослідження обрано спостереження, метод мовних біографій (записано і розшифровано 10 мовних біографій загальною тривалістю 10 год.), дискурсивний аналіз текстів шкільних підручників, дописів у соціальних мережах на теми шкільної освіти (зокрема й тих, які створені учителями, учнями та батьками). Монографія складається з двох розділів.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інше (Вибір теми «Українська мова як державна у взаємодії з іншими мовами України» зумовлений потребою вивчення процесу адаптації представників неукраїнськомовних спільнот до розширення функцій державної мови та відповідних змін в їхній мовній свідомості.)

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Не впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обгрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Навчальний посібник «Соціолінгвістика» (для аспірантів спеціальності В11 Філологія)

Назва НТП англійською: Tutorial 'Sociolinguistics' (For Postgraduate Students of Speciality B11 Philology)

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Інше (Підготовлено навчальний посібник)

Галузь застосування: Мовознавство

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Відповідно до робочої програми посібник містить матеріал 10 лекцій, 5 семінарських занять, три додаткові теми (з переліку тем для самостійного опрацювання), питання до підсумкового контролю знань і список рекомендованої літератури. Завершують посібник список питань до підсумкового контролю і список рекомендованої літератури.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інше (Посібник підготовлено відповідно до робочої програми «Соціолінгвістика» (галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 Філологія) для третього (освітньо-наукового) рівня освіти на основі досвіду занять з аспірантами другого року навчання в 2016–2024 рр. і власних наукових досліджень. Мета курсу – ознайомити слухачів з теоретичними і практичними основами сучасної соціолінгвістики, основними проблемами сучасної української соціолінгвістики і способами їх розв'язання, розкрити характер соціальних чинників, що визначають розвиток мови та її суспільну природу, взаємодію з іншими мовами тощо, показати нерозривний зв'язок мови з культурою народу, що нею розмовляє.)

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Не впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обгрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Цикл наукових статей з проблеми функціонування української мови як

державної

Назва НТП англійською: A series of scientific articles on the functioning of the Ukrainian language as the state language.

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Інше (цикл статей)

Галузь застосування: Мовознавство

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: У циклі наукових статей розглянуто такі теоретичні і практичні проблеми функціонування української мови як державної, як-от: історія удержавлення української мови (О.М. Данилевська, Л.Т. Масенко), розвиток національно орієнтованого підходу до вивчення мовної ситуації (І.І. Брага, О.М. Данилевська, С.О. Соколова), випрацювання актуальних методів дослідження мовної ситуації і мовної поведінки, зокрема адаптації методу мовної біографії до вивчення мовної поведінки українських громадян різних цільових груп (І.І. Брага, О.М. Данилевська, Н.Р. Матвеєва, С.О. Соколова, І.М. Цар), власне зміна мовної поведінки громадян України під впливом повномасштабної війни (І.І. Брага, Л.Т. Масенко, Н.Р Матвеєва, С.О. Соколова, В.М. Труб, І.М. Цар), подолання інтерферентного впливу російської мови, посиленого, зокрема, масовим переходом до спілкування українською раніше російськомовних людей, які не мають достатніх навичок (О.М. Данилевська, Л.Т. Масенко, С.О. Соколова, В.М. Труб), проблема мовних маніпуляцій, які набули з початком війни нового виміру (Л.Т Масенко, О.Г. Руда, С.О. Соколова). Низка праць характеризує динаміку мовної ситуації у сфері освіти (О.М. Данилевська, Н.Р Матвеєва) та окреслює основні завдання у цій галузі (Л.Т. Масенко, О.М. Данилевська). Окрему увагу в статтях приділено функціонуванню української мови в медіа (О.Г. Руда), у сфері торгівлі й послуг (М.О. Гонтар), у молодіжному середовищі (І.М. Цар), а також проблемі мовного активізму (М.О. Гонтар).

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інше (У циклі наукових статей розглянуто такі теоретичні і практичні проблеми функціонування української мови як державної.)

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обгрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Аналітичні матеріали щодо гармонізації процесу вдержавлення української мови

Назва НТП англійською: Analytical materials on the harmonisation of the process of state introduction of the Ukrainian language

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Аналітичні матеріали

Галузь застосування: Мовознавство

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Аналітичні матеріали щодо гармонізації процесу вдержавлення української мови частково опубліковані протягом звітного періоду у вигляді статей та оформлені окремим текстом у вигляді брошури, у якій коротко викладено історію удержавлення української мови, схарактеризовано сучасну мовну ситуацію в її динаміці.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інше (Результати виконаної теми слугуватимуть теоретичним підґрунтям для подальшого розвитку теоретичної та прикладної соціолінгвістики в Україні. Їх можна використати також у навчальному процесі вищої та загальної освіти в Україні. Практичне значення набутків цієї планової теми полягає у випрацюванні рекомендацій щодо подальшого розширення суспільних функцій державної мови, що спираються на засади наукової об'єктивності, використання сучасних адекватних методів збирання та опрацювання інформації.)

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Не впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обгрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Рекомендації щодо приведення стану використання мов у освітньому процесі у відповідність до Закону України «Про освіту»

Назва НТП англійською: Recommendations for adapting the usage of languages in the educational process

to the Law of Ukraine ‘On Education’

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Аналітичні матеріали

Галузь застосування: Мовознавство

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Рекомендації щодо приведення стану використання мов у освітньому процесі у відповідність до Закону України «Про освіту» частково опубліковані протягом звітного періоду у вигляді статей та оформлені окремим текстом у вигляді брошури, у якій, зокрема зазначено, що застосування української мови в школах корінних народів і національних меншин в Україні тривалий час було одним з найвразливіших питань суспільного побутування державної мови, слугуючи фактичною підставою для характеристики мовної ситуації в нашій державі як деформованої. Зміни в системі національного шкільництва, пришвидшені повномасштабною воєнною агресією РФ проти України, позначилися і на мовній взаємодії в галузі, що створило передумови для реального набуття державною українською мовою статусу мови міжнаціонального спілкування в державі, уможливило підвищення якості мовної освіти в національних школах. Основну увагу рекомендовано приділити чіткому дотриманню законодавчих норм, які в жодному разі не можна корегувати убік послаблення позицій державної мови, і запровадженню мовного режиму в навчальних закладах. Контроль за його дотриманням належить Міністерству освіти і науки України й офісу Уповноваженого із захисту державної мови.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інше (Особливу увагу в дослідженні приділено сфері освіти, через яку можна впливати на мовну ситуацію загалом. Мовна трансформація тісно пов’язана також з деколонізацією змісту освіти, яка стосується не лише викладання предметів філологічного напрямку (мови та літератури), а й усієї мовно-літературної, суспільствознавчої і мистецької галузі в умовах повномасштабної війни.)

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Не впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обгрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

IX. Бібліографічний опис

Ruda O. Online Resources as an Arena for Discussions around Language Issues in Ukraine. In Daniel Müller, Monika Wingender (eds.). Language Politics, Language Situations and Conflicts in Multilingual Societies: Case Studies from Contemporary Russia, Ukraine and Belarus. Interdisziplinäre Studien zum östlichen Europa, 12. Wiesbaden: Harrassowitz-Verlag. https://doi.org/10.13173/9783447392365

Sokolova S. Bilinguals' Linguistic Behaviour and the Language Environment: Ukrainian Realities. In Daniel Müller, Monika Wingender (eds.). Language Politics, Language Situations and Conflicts in Multilingual Societies: Case Studies from Contemporary Russia, Ukraine and Belarus. Interdisziplinäre Studien zum östlichen Europa, 12. Wiesbaden: Harrassowitz-Verlag. https://doi.org/10.13173/9783447392365

Sokolova S. Chapter 3 The Sociolinguistic Situation in Ukraine. Contemporary Linguistics: Integrating Languages, Communities, and Technologies. Series: Brill's Handbooks in Linguistics. DOI: https://doi.org/10.1163/9789004715608_005 (co-author I. Buniyatova)

Руда О.Г. Рідна мова vs мова повсякденного спілкування в оцінках українців. Slavia Meridionalis. https://doi:10.11649/sm.2414

Sokolova S. The problem of choosing the language of communication: Ukrainian realities (Проблема вибору мови спілкування: українські реалії). Cognitive Studies / Études cognitives, https://journals.ispan.edu.pl/index.php/cs-ec/en/article/view/cs.2649

Матвеєва Н.Р. Особливості білінгвальних практик жителів Києва й Тернополя. Мова: класичне – модерне – постмодерне https://doi.org/10.18523/lcmp2522-9281.2022.8.83-99

Матвеєва Н. Р. Поняття рідної мови у свідомості внутрішньо переміщених українців: трактування, переосмислення. Мова: класичне — модерне — постмодерне. DOI: 10.18523/lcmp2522-9281.2024.10.45-62

Брага І.І. Антропоніми в писемному мовленні молодших школярів-білінгвів. Acta onomastica, https://doi.org/10.58756/a1652755

Ruda O. Language and War: Language-Related Discourse in Ukraine Since the Beginning of the Full-Scale Invasion. In Nadiya Kiss and Monika Wingender (eds.) Contested Language Diversity in Wartime Ukraine. National Minorities, Language Biographies, and Linguistic Landscape. Hannover • Stuttgart: ibidem-Verlag (Серія Soviet and Post-Soviet Politics and Society (SPPS), Vol. 285. https://www.ibidem.eu/en/Topics/Social-Sciences/Political-Science/Contested-Language-Diversity-in-Wartime-Ukraine.html

Sokolova S. Language Behavior of Ukrainians Against the Background of the Full-Scale War: Trends of Change. In Nadiya Kiss and Monika Wingender (eds.) Contested Language Diversity in Wartime Ukraine. National Minorities, Language Biographies, and Linguistic Landscape. Hannover • Stuttgart: ibidem-Verlag (Серія Soviet and Post-Soviet Politics and Society (SPPS), Vol. 285. https://www.ibidem.eu/en/Topics/Social-Sciences/Political-Science/Contested-Language-Diversity-in-Wartime-Ukraine.html

Соколова С. О. Л. Т. Масенко: стратегія дослідження мовної ситуації в Україні та мовного розвитку. Українська мова. 2022. № 4 (84). С. 85–107. doi.org/10.15407/ukrmova2022.04.085

Соколова С. О. Правопис слів разом, із дефісом, окремо в загальній структурі «Українського правопису» 2019 року. Українська мова. 2023, 3(87). С. 102–115. doi.org/10.15407/ukrmova2023.03.102

Соколова С. О. Сучасний підхід до вивчення мовної ситуації: слов'янський досвід і українські реалії. Українська мова. 2024, 2(90). С. 3–29. doi.org/10.15407/ukrmova2024.02.003

Соколова С. О., Шумицька Г. В. Міжнародна наукова конференція «Соціолінгвістика в слов'янських лінгвістичних дослідженнях. Теорія і практика». Українська мова. 2024, 4(92). С. 124–128. https://ukrmova.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/8/2025/02/11.-Sokolova-SHumytska.pdf

Соколова С.О., Мартинов І. В. Мовна трансформація молоді у військовому середовищі під час повномасштабної війни. Українська мова. 2025, 4 (96). С. 40-62.

Труб В. М. Про роль інтерферентних впливів у сучасному функціонуванні української мови. Мовознавство. 2022, 5. С. 58–68. https://movoznavstvo.org.ua/vsi-nomera-zhurnalu/statti/2022-5-veresen-zhovten/trub-vm-pro-rol-interferentnykh-vplyviv-u-suchasnomu-funktsionuvanni-ukrainskoi-movy

Данилевська О.М. Мовна біографія вчителя в дослідженні динаміки мовної ситуації у шкільній освіті України. Українська мова. 2023, 4(88). С. 49–69. doi.org/10.15407/ukrmova2023.04.049

Данилевська О.М. Деколонізація змісту шкільної освіти в Україні: соціолінгвістичний аспект. Українська мова. 2025. 2(94). С. 3–25. https://ukrmova.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/8/2025/06/3.pdf

Руда О.Г. Урбанолінгвістика в Україні: надбання та перспективи досліджень. Культура слова. 2021, 1(94). С.140–164. https://ks.iul-nasu.org.ua/vypusky-zhurnalu/2021-2/zbirnyk-kultura-slova-94-2021/urbanolingvistyka-v-ukrayini-nadbannya-ta-perspektyvy-doslidzhen.html

Руда О.Г. Навколомовний дискурс під час російсько-української війни Українська мова. 2024, 2(90). С. 30–50. https://doi.org/10.15407/ukrmova2024.02.030

Брага І.І. Міжродинне спілкування українсько-російських білінгвів. Записки з українського мовознавства: зб. наук. праць. Одеса. 2021, 28. С. 228–238. http://zum.onu.edu.ua/article/view/235545

Брага І.І., Данилевська О.М. Глибини соціолінгвістики та граматики в дослідженнях професора Світлани Олегівни Соколової. Українська мова. 2025, 2(94). С. 118–126. https://ukrmova.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/8/2025/06/12.pdf

Цар І.М., Матвеєва Н.Р. Збереження ідентичности українських мігрантів у Франції. Українська мова. 2025, 3(95). С. 3–21. https://doi.org/10.15407/ukrmova2025.03.003

Гонтар М.О. Мовна політика України у сфері торгівлі й послуг. Українська мова. 2021, 1. С. 20–35. https://iul-nasu.org.ua/pdf/ukrmova/1_21/3.pdf

Матвеєва Н.Р. Мовний фронт: як війна зміцнює позиції української мови. Вісник науки та освіти. 2025, 6(36). С. 477–487. https://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/26042

Соколова С.О. Про наукову комунікацію між дослідницькими групами Інституту української мови НАН України та Львівського національного університету імені Івана Франка. Соціолінгвістика: Інтеграційний напрям досліджень. Навчальна дисципліна: монографія; за ред. Галини Мацюк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2021. С. 18–23. http://68.183.73.43/bitstream/123456789/164/1/Sociolinguistics_2021.pdf

Масенко Л.Т. Еліта, псевдоеліта і народ в сучасній Україні. Коли діждемося Вашингтона? Радіо Свобода. https://www.radiosvoboda.org/a/elita-psevdoelita-narod-ukrayina/31080910.html

Масенко Л. Т. Масована пропаганда Кремля. Як створювали міф про «велику російську мову». Радіо Свобода. https://www.radiosvoboda.org/a/viyna-propahanda-rosiyska-mova/32101740.html

Соколова С.О. Словник міжмовних семантичних асиметризмів: концепція та її еволюція. У Є.А. Карпіловська (відп. ред.), Ю.О. Цигвінцева (техн. ред.). Лексикографічна парадигма XXI ст.: теорія і методологія. До 100-ліття від дня народження Леоніда Сидоровича Паламарчука: монографія. Київ: Інститут української мови НАН України. (Електронне видання). 2023. С. 501–519. https://drive.google.com/file/d/1Z2Ry28VVZHWUCbK1LBQ9BwglsboD9y0F/view

Цар І.М. Мовна свідомість і мовна поведінка молоді під час російсько-української війни: параметризація і динаміка (стенограма наукового повідомлення на засіданні Президії НАН України 12 липня 2023 року). Вісник Національної академії наук України. 2023, 9. С. 93–96. https://doi.org/10.15407/visn2023.09.093

Масенко Л.Т. Нехтувана, хоч і державна. Локальна історія. 2025, 3–4. С.84–89. https://publishing.localhistory.org.ua/product/devyanosti-3-4-2025/

Руда О. Г. «Ти не підеш голосувати»: Як мобілізувати молодіжний електорат (на прикладі виборів-2019 в Україні). Generacija Interneta / The Internet Generation. D. Stolac, A. Vlastelić (ur.). Sveučilište u rijeci, filozofski fakultet, Zagreb – Rijeka. 2021. P. 326–342.

Брага І. І. Українська соціолінгвістична термінологія: пріоритетні питання. Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht / Діалог мов – діалог культур. Україна і світ. XII Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik. Bd. 2021. Herausgegeben von Olena Novikova und Ulrich Schweier. München: Georg Olms Verlag – UB Ludwig-Maximilians. 2022. S. 26–35. https://epub.ub.uni-muenchen.de/93469/1/Dialog_XII_2021.pdf

Труб В. М.Особливості функціювання української мови в Україні на початку XXI ст. Studia Ucrainica Varsoviensia. 2024, 12. S. 83–96. https://wuw.pl/data/include/cms//Studia_Ucrainica_Varsoviensia_2024_12.pdf

Данилевська О.М. Писемність та освіта в Русі за доби розквіту. Історія України: підруч. для 7 го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Генеза, 2024. 64–68.

Данилевська О.М. Що визначало розвиток словесної творчості в Русі у другій половині XI – першій половині XIII ст.? Історія України: підруч. для 7-го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Генеза. 2024. С. 106–107.

Данилевська О.М. Як розвивалася освіта та книгописання у Волинсько-Галицькій державі? Історія України: підруч. для 7-го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Генеза. 2024. С. 137–139.

Данилевська О.М. Як книжні пам'ятки XVI ст. відбивають стан розвитку української мови? Історія України: підруч. для 8-го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Генеза. 2025. С. 46–47.

Данилевська О.М. Яким був стан освіти в Україні у другій половині XVII – у XVIII ст.? Історія України: підруч. для 8-го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Генеза. 2025. С. 199–200.

Данилевська О.М. Якими були історичні умови розвитку на українських теренах упродовж XVIII ст. освіти, науки та літератури? Історія України: підруч. для 8-го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Генеза. 2025. С. 234–236.

Соколова С.О. Мовні реалії російсько-української війни: соціолінгвістичний аспект. Тези 6 ої Міжнародної наукової конференції з серії «Слов'янські мови в соціолінгвістичній перспективі» «Пограниччя слов'янського регіону на межі 20-го і 21-го століть: Мова – Суспільство – Культура – Ідентичність» (8–10.10.2022, Вільнюс). Вільнюс. 2022. С. 55. https://www.zurnalai.vu.lt/proceedings/issue/view/2140

Данилевська О.М. Зміни в суспільних настроях щодо мовної політики у сфері освіти в умовах російсько-української війни. Тези 6 ої Міжнародної наукової конференції з серії «Слов'янські мови в соціолінгвістичній перспективі» «Пограниччя слов'янського регіону на межі 20-го і 21-го століть: Мова – Суспільство – Культура – Ідентичність» (8–10.10.2022, Вільнюс). Вільнюс. 2022 С. 15–16. https://www.zurnalai.vu.lt/proceedings/issue/view/2140

Данилевська О.М. Науковий доробок К.Г. Городенської в контексті актуальних проблем створення шкільних підручників. Граматичний портрет української мови у XXI сторіччі: збірник тез наукових доповідей учасників Міжнародної наукової конференції на пошану д.філол.н., проф. Городенської Катерини Григорівни. Упоряд.: Н.Г. Горголюк, Л.М. Колібаба, В.М. Фурса. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2024. С. 13–16. http://surl.li/qhufyz

Брага І.І. Повсякденні родинно-побутові листи українсько-російських білінгвів. Соціолінгвістика та парадигмальні зсуви у сучасному світі / Social Linguistics and Paradigm Shifts in Modern World: доповіді Міжнародної наукової онлайн конференції / Theses of the International science online conference, 15 квітня 2021 року / 15 April 2021. Київ. 2021. С. 110–113. https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/6627/document.pdf

Брага І.І. Динаміка етномовної ідентичності на українсько-російському пограниччі. Тези 6 ої Міжнародної наукової конференції з серії «Слов'янські мови в соціолінгвістичній перспективі» «Пограниччя слов'янського регіону на межі 20-го і 21-го століть: Мова – Суспільство – Культура – Ідентичність» (8–10.10.2022, Вільнюс). Вільнюс. 2022. С. 11–12. https://www.zurnalai.vu.lt/proceedings/issue/view/2140

Цар І.М. Language and cultural preferences of young migrants from the occupied regions of Ukraine. Соціолінгвістика та парадигмальні зсуви у сучасному світі / Social Linguistics and Paradigm Shifts in Modern World: доповіді Міжнародної наукової онлайн конференції / Theses of the International science online conference, 15 квітня 2021 року / 15 April 2021. Київ. 2021. С. 93–95. https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/6627/document.pdf

Цар І.М. Мовна біографія єзидки-киянки як приклад мовної адаптації полілінгва в Україні. Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика: зб. матеріалів ІІІ Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 25 травня 2022 р.). Полтава: ПДАУ. 2022. С. 178–182.

Цар І.М. Проблема мовної стійкості української молоді в контексті сучасних суспільно-політичних подій. Тези 6 ої Міжнародної наукової конференції з серії «Слов'янські мови в соціолінгвістичній перспективі» «Пограниччя слов'янського регіону на межі 20-го і 21-го століть: Мова – Суспільство – Культура – Ідентичність» (8–10.10.2022, Вільнюс). Вільнюс. 2022. С. 59. https://www.zurnalai.vu.lt/proceedings/issue/view/2140

Гонтар М.О. Роль громадських активістів у справі популяризації української мови у мережі Інтернет. Соціолінгвістика та парадигмальні зсуви у сучасному світі / Social Linguistics and Paradigm Shifts in Modern World: доповіді Міжнародної наукової онлайн-конференції / Theses of the International science online conference, 15 квітня 2021 року / 15 April 2021. Київ. 2021. С. 114–116. https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/6627/document.pdf

Гонтар М.О. «Вивчаймо українську, адже мова – наша зброя». Ініціативи з вивчення української мови й мовні ідеології як їхня основа. Тези 6 ої Міжнародної наукової конференції з серії «Слов'янські мови в соціолінгвістичній перспективі» «Пограниччя слов'янського регіону на межі 20-го і 21-го століть: Мова – Суспільство – Культура – Ідентичність» (8–10.10.2022, Вільнюс). Вільнюс. 2022. С. 25–26. https://www.zurnalai.vu.lt/proceedings/issue/view/2140

Матвеєва Н.Р. Мовні питання в інтерпретації студентів ТНПУ імені В. Гнатюка. У Н.М. Костусяк, І.А. Мельник (відп. ред.). Українська мова в сучасному науковому вимірі: матеріали ІІ Міжнародної наукової конференції, м. Луцьк, 1–2 червня 2023 р. Луцьк. 2023. С. 94–97.

Матвеєва Н.Р. Російсько-українська війна та рідна мова. Тези Міжнародної наукової конференції «Українська гуманітаристика в координатах сучасності». Київ, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2024. С. 72–73. https://drive.google.com/file/d/1QVDb_f-yPU0Y2Kp6M6r9ggPl0aDTyo9X/view

Соколова С.О. Рецензія на книжку Лексикографування лексичних паралелей: Теоретичні положення та українсько-німецький словник, В. Дубічинський & Т. Ройтер. Українська мова. 2022, 2(82). С. 127–132. https://ukrmova.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/8/2023/01/10-1.pdf

Масенко Л.Т. Соціолінгвістика для виховання новоросів [Рецензія на книжку Соціолінгвістичний компедіум, Г. Красовська, О. Сухомлинов, П. Сигеда] Збруч. https://zbruc.eu/node/109976

Руда О.Г. На мовній передовій. [Рецензія на: Лариса Масенко. Конфлікт мов та ідентичностей у пострадянській Україні. Київ, 2020]. Українська мова. 2021, 1(77). С.104–109. https://iul-nasu.org.ua/pdf/ukrmova/1_21/9.pdf

Брага І.І. Львівський соціолінгвістичний осередок: шляхи поступу. [Рецензія на книжку Соціолінгвістика: Інтеграційний напрям досліджень. Навчальна дисципліна, за ред. Г. Мацюк]. Jahrbuch der XII. Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik «Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht» /

«Діалог мов – діалог культур. Україна і світ». Reihe: Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik. Bd. 2021. (Hgg.) Novikova, O., Schweier, U. Hildesheim, M.Hildesheim

Соколова С. Рідне слово у вогні війни [Рецензія на книжку Shumytska, Halyna and Krouglov, Alex (Eds). (2025) Мови та культури під час війни]. Свобода. Газета української діяспори), 16 травня 2025 року, п'ятниця, https://subscription.svoboda-news.com/рідне-слово-у-вогні-війни/

Hontar M., Orobchuk D., Maxwell O., Skintey L. Negotiating Positionality in Multilingual Research: Methodological Reflections on Interviewing in Forced Migration Contexts. Special Issue Proposal – Forum Qualitative Social Research (подано до друку)

Масенко Л.Т. Соціолінгвістика. Велика українська енциклопедія. 2025 (подано до друку)

Брага І.І. Зміна мовних преференцій мешканців Сумщини після 24 лютого 2022 року. Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Серія історична та філологічна. 2025, XXII. (подано до друку))

Брага І.І. Що перешкоджає сумським школярам спілкуватися українською? Jahrbuch der XV. Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik «Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht» / «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ». Reihe: Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik. Bd. 2024. (Hgg.) Novikova, O., Schweier, U. München: Verlag Buchschmiede von Dataform Media GmbH Wien, UB LMU München. 2025, S. 29–35 (подано до друку))

Брага І.І. Поняття «перемикання кодів» і «змішування кодів» у соціолінгвістиці: зарубіжні підходи та український контекст Jahrbuch der XII. Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik «Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht» / «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ». Reihe: Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik. Bd. 2025. (Hgg.) Novikova, O., Schweier, U. München: UB Ludwig-Maximilians Universität. 2026 (подано до друку)

Цар І. Мовні ідеології в Україні під час війни: досвід українців і кримських татар» французькою мовою Мова і дискурс війни в Україні. Paris: Septentrion. 2025. (подано до друку)

Брага І. Метод мовних біографій і його використання у час війни. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Українська мова: нові контексти буття». Львів. 2025. (подано до друку)

Масенко Л.Т. У Вавилонському полоні: теми національної та соціальної неволі у драматургії Лесі Українки. Видання друге, зі змінами та доповненнями. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2021. 224 с.

Масенко Л.Т. Конфлікт мов та ідентичностей у пострадянській Україні. Друге вид. Київ: ТОВ «Видавництво "Кліо"», 2021. 176 с.

Цар І.М. Українське повсякденне мовлення в міському молодіжному середовищі: монографія. Київ: Науково-виробниче підприємство «Видавництво "Наукова думка"» НАН України», 2021.

Данилевська О.М. Етика: підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2022. 128 с.

Данилевська О.М. Етика. Зошит для учнів 5 класу закладів загальної середньої освіти Поточне та підсумкове оцінювання. Київ: Літера ЛТД, 2022. 96 с.

Матвеєва Н. Двомовність у сучасному комунікативному просторі Києва: монографія. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2022. 158 с.

Гонтар М.О. Розділ «Соціолінгвістика». Публікації співробітників Інституту української мови НАН України (1991 – 2021): бібліографічний покажчик. 2022. С. 503–548.

Матвеєва Н. Двомовність у сучасному комунікативному просторі Києва: монографія. Друге видання. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2023. 158 с.

Данилевська О.М. Етика: підруч. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти. Київ: Літера, 2023. ЛТД. 128 с.

Данилевська О.М. Етика: підруч. для 6 кл. закл. загал. серед. освіти. Київ: Літера ЛТД, 2023. 192 с.

Данилевська О.М. Етика: підруч. для 6 кл. з навч. рум. / молд. мов. закл. заг. серед. осв.: пер. М.Г. Кирчул. Львів: Світ, 2023. 192 с.

Данилевська О.М. Етика. Зошит для учнів 6 класу закладів загальної середньої освіти. Поточне та підсумкове оцінювання. Київ: Літера ЛТД, 2023. 80 с.

Данилевська О.М. Культура спілкування. Етика: підруч. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти. С. 100–123. Київ: Літера ЛТД, 2023.

14. Історія України: підруч. для 7-го кл. закл. заг. серед. освіти / Віталій Власов, Оксана Данилевська, Дмитро Ващук. Київ : Генеза, 2024. 192 с.

Масенко Л.Т. Мова радянського тоталітаризму. Друге вид. Київ: ТОВ «Видавництво “Кліо”», 2025. 240 с.

Соколова С.О. Аспектуальні категорії українського дієслова. Київ: Вид-во “Книга-плюс”, 2021. 222 с.

Територіальні та соціокультурні умови функціонування української мови в Україні: монографія [автори: С.О. Соколова, М.О. Гонтар, О.М. Данилевська, Г.М. Залізняк, Л.Т. Масенко, О.Г. Руда, В.М. Труб, І.М. Цар; відп. редактор С.О. Соколова]. Київ, 2023. 786 с. [Електронне видання]. https://drive.google.com/file/d/11qazzxXuQ-AVcrUzH9YFFfmfZDQ1BxrO/view (електронне видання)

X. Заключні відомості

Керівник юридичної особи — Гриценко Павло Юхимович, д. філол. н., 10.02.01

Перелік осіб-виконавців

Брага Ірина Іванівна
(к. філол. н., доцент)

Соколова Світлана Олегівна
(д.філол.н., професор, 10.02.01)

Відповідальний за підготовку облікових документів — Петрова Оксана Іванівна

Телефон — 0442791885

Реєстратор — Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності — Юрченко Тетяна Анатоліївна

